

δοποιον ἱμελλον νὰ ἐνώσωσι μετὰ τοῦ βασιλείου αὐτῶν καὶ ἀποὺ τὸν καθυπέταξαν διὰ τῆς ἰσχύος, ἐζήτησαν νὰ τὸν διδάξωσι τὰς σοφὰς αὐτῶν θεσμοθεσίας.

Ἐν τούτοις οἱ Ῥώσοι δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ἴδωσι μὲ βλέμμα ἀδιάφορον τὴν εἰσβολὴν ταύτην τοῦ ξενικοῦ στρατοῦ εἰς ὁμορὸν τόπον τοῦ ἐδικοῦ των· πολ- λάκις ἤδη εἶχον ἐπιπέσει κατὰ τοῦ κέντρου τῆς Σουηδικῆς ἀποικίας λαφυραγωγούντες πυρπολοῦντες καὶ σφάζοντες πᾶν ὅ,τι ἤθελον συναντήσῃ, ἐνθα αἱ δυστυχεῖς οἰκογένειαι ἐκτεθειμέναι εἰς τὰς αἱματηρὰς ταύτας εἰσβολὰς, ἠναγκάζοντο νὰ καταφεύγωσιν ὡς τὰ ζῶα ἐντὸς τῶν δασών. Ἡ τελευταία ἐκστρατεία τοῦ Τορκέλου Κνουτσον σκοπὸν εἶχε νὰ προστατεύσῃ πρὸ πάντων τοὺς Φινλανδοὺς ἐναντίον τῶν Ῥωσικῶν ταγμάτων, τὰ ὅποια καθίσταντο ἀδιαλείπτως πολυ- πληθέστερα καὶ δι' ἐκείνους μάλιστα τολμηρότερα· καὶ οἱ Πάπαι παρεῖχον βοήθειαν εἰς τὰ Σουηδικὰ στρατεύματα ὑποσχόμενοι συγχώρησιν εἰς τοὺς μέλ- λοντας νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν θρησκευτικὴν ταύτην σταυροφορίαν εἰς χώραν προσήλυτον· ἐδυσκολεύσαν δὲ δατάγματα κατὰ τῶν Ῥώσων· ἀλλ' οὗτοι ὠλι- γόρου καὶ Ῥωμαϊκὰ διατάγματα καὶ τοὺς ἀφορι- σμοὺς καὶ ἐξηκολούθουν νὰ λεηλατῶσι καὶ καταρη- μῶσι τὴν Φινλανδίαν. Πολλάκις ἀπῆρχοντο ἐξ ἀπροό- πτου οἱ κάτοικοι διεισπαρμένοι ἐν μέσῳ τῶν κοιλάδων ἀνευ ἀμύνης, καὶ τότε τὸ πᾶν ἀπώλλυτο δι' αὐτοὺς.

Ἀλλ' ἐνίοτε ἡ ἐφοδος διεδίδετο εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ οἱ Φινλανδοὶ σχηματίζαντες μάχιμον σῶμα, πε- ριέμενον τὸν ἐχθρόν· ἐπειδὴ δὲ ἦσαν ὀρμητικοὺ καὶ σκληροῦ χαρακτήρος, τοῖς ἀπηγόρευσαν τὴν χεῖρσιν τῶν ὅπλων καὶ ἐν περιπτώσει εἰσβολῆς ἐμάχοντο διὰ τῶν σπενδονῶν ἢ διὰ τῶν ὀξέων πασσάλων τῶν σκλη- ρυνθέντων διὰ τῆς φλογός· ἔφερον δ' ὡς ἀμυντικὰ ὅπλα δέρματα τετραπόδων ζώων καὶ κράνους κεκο- σμημένους μὲ ὄνυχας ζώων. Οἱ μὲν ἐπροχώρουν ἐνώπιον τῶν ἀντιπάλων των μετὰ μακροῦ βρόχου, τὸν ὅποιον ἐπιτηδεύουσιν περὶ τὸν λαιμὸν ἐκείνων ἐβρί- πτον· οἱ δὲ προσῆγον μετ' ἑαυτῶν κύνας, οἷτινες ὑλακτοῦντες καὶ βριπτόμενοι ἐν μέσῳ τοῦ ἵππικοῦ, ἀρηνίαζον τοὺς ἵππους καὶ ἐπέφερον θόρυβον εἰς τὴν ἴλην τοῦ ἵππικοῦ.

Αὕτη λοιπὸν ἡ ἐπίμονος ἀντίστασις τῶν Φινλαν- δῶν μετὰ τῆς ἐπικουρίας τῆν ὁποίαν τοῖς ἐχορήγησεν ἡ Σουηδία, ἐξέπληξαν τοὺς Ῥώσους, οἷτινες δὲν ἐπ- ἀνῆρχοντο πλέον τόσον συχνάκις· ἀλλ' εὐθὺς ἐκρα- γείσης μάχης μετὰ τῶν Ῥωσίων καὶ Σουηδίας, ἡ Φιν- λανδία ἀμέσως εἶχεν ἐρομῆρται, ὥστε οἱ Ῥώσοι ἐπτεῦδον ἐκεῖ, ὅπως διαβῶσι τὸν κόλπον, ὅστις τοὺς διεχώριζεν ἀπὸ τῆς Σιογκόλμης. Ἀλλ' ἡ δεινότερα τῶν εἰσβολῶν ταύτων εἶνε ἡ συμβῆσα ἐπὶ τῆς βασι- λείας τοῦ 12ου Καρόλου· ἐνῷ λοιπὸν ὁ νικητὴς τῆς Νάρβης διήρχετο κατακτῶν τὴν Πολωνίαν, οἱ Ῥώ- σοι εἰσερχόμενοι εἰς τὴν Φινλανδίαν εὐρίσκουσιν αὐ- τὴν ἀπαράσκευον, πυρπολοῦσι τὰς πόλεις καὶ τὰς κώμας, λαφυραγωγοῦσι τὰ καταστήματα, κατασφά- ζουσιν τὰ κτήνη καὶ ἀποκεφαλίζουσιν τοὺς κατοίκους.

Τὴν ὀλεθρίαν ταύτην μάχην διαδέχεται λιμός, ὅστις καὶ πρότερον εἶχεν ἐπέλθει εἰς τὸ διάστημα τῶν

πέντε ἐτῶν. Οἱ μὲν ἄνδρες ἐκτετηκότες ὑπὸ τοῦ λι- μὸς, ἐξήρχοντο πρὸς ζήτησιν χόρτων εἰς τοὺς ἀγρούς ἢ φλοιῶν τῶν δένδρων εἰς τὰ δάση· αἱ δὲ γυναῖκες ἀσθενέστεραι, ἐπιπτον κατ' ὁδὸν λειποθυμοῦσαι, ἐνθα ματαίως ἐξέτεινον τὰς κατεσκή/κτουσας αὐτῶν χεῖρας πρὸς τοὺς διαδύτας· τότε ἐβλεπέ τις τοὺς μὲν δυσ- τυχεῖς παρεουμένους εἰς τὰ κοιμητήρια, ὅπως ἐπι- θάψωσι τοὺς νεκροὺς, πολλὰς δὲ μητέρας καταβρ- χθίζουσας τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα. Αἱ μεμολυσμέναι ἐκ τῶν συστρωυθέντων πτωμάτων ὕλαι, ἐξ ὧν ἡ λαὸς ἐτρέφετο, ἐπέφερον λοιμικὰς νόσους, καὶ ὡς τὴν 1697 ὁ λαὸς εἶχεν ἀποδεκατισθῇ ὑπὸ τῆς ἀνηλιότη- ταύτης μάστιγος, οὕτω καὶ κατὰ τὸ 1704 ὁπότε τὰ αὐτὰ.

Ἡ Φινλανδία τέλος κατερημώθη καὶ μόνον ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀδόλφου Φριδερίκου καὶ τοῦ Γου- ρουστάδου ἀνέλαβε τὴν ἰσχύ, καὶ ἐπιλάθετο τῶν πληγῶν αὐτῆς. Ἡ τελευταία εἰσβολὴ τῶν Ῥώσων ὑπῆρξε μὲν ἤττον σκληρὰ, ἀλλὰ κρυσιμωτέρα· διότι κατὰ τὸ 1807 εἰσβαλόντες εἰς τὴν Φινλανδίαν, εἰς μέγαν ἐκεῖ. Ἡ Σουηδία καὶ νῦν ἐτι θρηνεῖ τὴν ἀπώ- λειαν τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἥτις τῇ ἤτον προσκεκο- λημένη τοσοῦτον πιστῶς πλέον τῶν ἐξ αἰῶνων.

Ἐν μέσῳ τῶν μαχῶν τοῦ μεσαιῶνος τῶν παρ- θουσῶν συμφορῶν ἐκ τῆς ἀφορίας τῶν θερισμῶν καὶ τῶν ἀλγηδόνων τοῦ λαοῦ τὰ γράμματα καὶ αἱ ἐπι- στημαὶ ὀλίγον ἀνεπτύχθησαν· ἐπειδὴ καθ' ἅπαν τὴν κρῆτος οὐτε βιβλιοθήκη οὔτε σχολεῖον ὑπῆρχε· ἀλλὰ μόνον ἐξ μοναστήρια καὶ ταῦτα κακῶς ἐπ- προικισμένα, ἐκεῖ μοναχοὶ τινες ἐδίδασκον ἐπὶ Λατινικὰ καὶ τὴν θεολογίαν· ὑπῆρχον δὲ καὶ εἰς τὴν ἑσχάτῃ δημοτικοὶ τινες διδάσκαλοι, μεταβαίνοντες ἀπὸ κώμης εἰς κώμην καὶ διδάσκοντες τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐνίοτε τὴν γραφὴν καὶ οὐδὲν πλέον.

Γουστάθης ὁ Βΐτης ἔδωκεν ὠθησὶν τινα εἰς τὰς σπουδὰς, καὶ καταργήσας τὰ μοναστήρια, ἀντικα- τήσεν αὐτὰ διὰ τῶν δημοτικῶν σχολείων· ὡκοδόμησε δὲ λύκειον εἰς Ἀβόαν, ἐν ᾧ ἔθεσεν ἐξ καθηγητῶν δύο τῆς θεολογίας, ἕνα τῆς Λατινικῆς ῥητορικῆς, ἕνα τῆς λογικῆς ἕνα τῶν μαθηματικῶν καὶ ἕνα τῆς φυσικῆς. Οἱ μαθηταὶ ἐξηρχόμενοι ἐκείθεν ἐδύναντο νὰ διατελῶσιν ὡς ποιμένες εἰς τὰς πεδιάδας· οἱ δὲ βου- λόμενοι ν' ἀποκτήσωσι πλειοτέρας γνώσεις μετέβαινον εἰς τὸ ἐν Ὑψάλῃ πανεπιστήμιον. Ἀλλὰ τὰ βιβλία ἦσαν εἰσέτι σπανιώτατα. Κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα εἰς τὴν πλοῦσίον τινα ἰδιοκτήτην δίδοντα ἐν ὑποστάσει διὰ μίαν συλλογὴν συναξαρίων· ἕτερον ἀγοράζοντα 180 φράγγων δύο ἀκολουθίας τῆς λειτουργίας· ἐπει- κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα ἡ ἐφεύρεσις τῆς τυπογραφίας δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐκτείνει τὰς εὐεργεσίας αὐτῆς ἐπὶ τῆς Φινλανδίας. Ἡ πεντάτευχος μετεφράσθη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μεταρρυθμίσεως, καὶ δὲν ἐδύναντο νὰ ἀρ- μοσιευθῇ ἐντελῶς· διότι ἤθελεν εἶθαι διὰ τοὺς πτω- χεὺς κατοίκους τῆς χώρας ταύτης βιβλίον ἀκριβέστε- ρον μόνον δὲ τὸ βιβλίον τοῦ Μωϋσέως καὶ τὰς ὁδοιπορίας τῶν προφητῶν ἐξεδότησαν. Ἡ πρώτη ἡ τυπογραφία συνίστη κατὰ τὸ 1620· εἰς Ἀβουαν ἦν τὸ μόνον κατὰστημα τοῦ εἵδους τούτου, τὸ ὅποιον